VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA
LSN JARMO HUOTARI, VM/VKO
24.9.2024

Perustuslakivaliokunnan lausunto ainakin seuraavista asioista:

- tiedonsaantioikeuksia koskevan sääntelyn sekä
- PL 124 §:n (Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle) soveltamiskäytännön yhtenäisyyden kannalta.

Ehdotettavat muutokset

- 1 § ja 2 § ajantasaistaminen (tarkkuus, kirjoitustapa).
- Tarpeettomien säännöksien poisto laista.
- Uudet tehtävät: 1) sähköinen hankintatietojärjestelmä (Hilma) VMn vastuulta VKn vastuulle, pysyvä rahoitus n.1,6 M€ TAE2025+JTS, 2) kansallisen Peppol-viranomaisen tehtävät (määräyksestä lakisääteiseksi tehtäväksi, rahoitus sisältyy VKn toimintamenoihin + 0,35 milj.euron v.2023-).
- VKn tiedonsaantioikeuksien laajentaminen (erityisesti rahoitus ja kansalaispalvelut, myös analyysi- ja raportointitehtävä) 2 b § päivitys ja uusi 2 c §.
- ”Uusi” 4 §, jonka mukaan luonnollinen henkilö voi vaatia oikaisua Valtiokonttorin päätökseen liikennevakuutusmaksun laiminlyöntiä koskevien päätösten osalta.
- Uusi 4 b §, jonka mukaan Valtiokonttori voi käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa toimialaansa kuuluvista asiantuntijatehtävistä (analogisesti VAU:ssa säädettäväksi myöhemmin ehdotettavin tavoin).
- Lisäksi pienempiä täsmennyksiä VKn oikeuksiin luovuttaa tietoja, VKn ilmoitusvelvollisuus holhousviranomaisille, 5 § virka-apuun lisätty kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät.

Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Voimassa oleva laki 2 §

4) toimia kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietovarannon ylläpidosta vastaavana viranomaisena sekä rekisterinpitäjänä;

5) tuottaa valtionhallinnon analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi;

Ehdotus 2 §

4) toimia kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietovarannon ylläpidosta vastaavana viranomaisena sekä rekisterinpitäjänä;

5) Tuottaa ja kehittää valtionhallinnon analysointi- ja raportointipalveluja sekä julkaista palveluissa tuotettua tietoa yleisessä tietoverkossa ohjauksen ja johtamisen tueksi sekä valtion toiminnan ja varojen käytön tehokkuuden ja avoimuuden varmistamiseksi sekä tuottaa analyysejä valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi;

Voimassa oleva laki 2 §:n 1 mom

6) hoitaa sille Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetussa laissa (537/2022) säädetyt tehtävät;

7) toimia valtionavustuslain (688/2001) 32 a §:n 1 momentissa tarkoitetun valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpidosta vastaavana viranomaisena;

8) toimia valtionavustuslain 32 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelun tietoaineiston tuottajana ja julkaisijana;

9) vastata valtionavustuslain 6 a luvussa säädetyistä valtionavustustoiminnan tietovarantoon tallennettujen tietojen käsittelyyn liittyvistä muista kuin 6 ja 7 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä; sekä

10) tuottaa valtionavustustoiminnan analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi.

Ehdotus 2 §:n 1 mom

6) toimia valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpidosta vastaavana viranomaisena sekä valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelun tietoaineiston tuottajana ja julkaisijana sekä tuottaa valtionavustusten ja valtionavustustoiminnan analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi.

7) hoitaa osaltaan Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta;

Voimassa oleva laki 2 b 1 mom §

Valtiokonttorilla on oikeus käsitellä 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tehtävän ja 2 §:n 1 momentin 7–9 kohdassa tarkoitettujen valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpitoa koskevien tehtävien toteuttamiseksi välttämättömiä henkilötietoja ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tilastokeskuksella, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella, Opetushallituksella ja valtiovarainministeriöllä on oikeus saada Valtiokonttorilta tehtäviensä toteuttamiseksi ne välttämättömät salassa pidettävät tiedot, jotka liittyvät 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tehtävän toteuttamiseen.

Ehdotus 2 b 1 mom §

Valtiokonttorilla on oikeus käsitellä 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun taloustietovarantoon liittyvän tehtävän ja 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpitoa koskevien tehtävien toteuttamiseksi välttämättömiä henkilötietoja ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Valtiovarainministeriöllä, valtioneuvoston kanslialla, maa- ja metsätalousministeriöllä, työ- ja elinkeinoministeriöllä, sosiaali- ja terveysministeriöllä ja ympäristöministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Valtiokonttorilta 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tehtävän toteuttamisen kannalta välttämättömät hallinnonalaansa koskevat tiedot. Tämän lisäksi valtiovarainministeriöllä on valtion taloudellisen riskienhallinnallisen tilanteen selvittämiseksi ja riskien minimoimiseksi oikeus saada mainitut tiedot myös edellä mainittujen ministeriöiden alaisen hallinnon vastuiden osalta. Valtiovarainministeriöllä, sosiaali- ja terveysministeriöllä, työ- ja elinkeinoministeriöllä, Tilastokeskuksella, Opetushallituksella, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella sekä Suomen Kuntaliitto ry:llä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Valtiokonttorilta 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tehtävän

Voimassa oleva laki 2 c §

Valtiokonttorilla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2 §:n 1 momentin 5 ja 10 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi välttämättömät valtionhallinnon toimintaa ja taloutta koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan toimivaltaiselta viranomaiselta sellaisista Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen, Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen, Digi- ja väestötietoviraston, Senaatti-kiinteistöjen, Hansel Oy:n, Haus kehittämiskeskus Oy:n ja valtionapuviranomaisten tai lain nojalla muiden valtionavustuksia myöntävien (yhteinen palveluntuottaja) rekistereistä ja valtionavustustoiminnan tietovarannosta, joissa on valtion virastoja ja laitoksia koskevia toiminnan suunnittelun ja seurannan, talous- ja henkilöstöhallinnon, yhteisen perustietotekniikan, hankintojen hallinnan, toimitilahallinnan, keskitettyjen koulutuspalvelujen, hanke- ja projektihallinnan ja organisaatiorakenteen tietoja tai valtionavustustoimintaa koskevia tietoja. Valtiokonttori, yhteinen palveluntuottaja ja tiedot luovuttava viranomainen määrittävät yhteistyössä lain 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua tehtävää varten luovutettavat tiedot. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5 ja 7–11 kohdan mukaisia tietoja ei kuitenkaan luovuteta.

Ehdotus 2 c §

Valtiokonttorilla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi välttämättömät valtionhallinnon toimintaa ja taloutta koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan toimivaltaiselta viranomaiselta seuraavasti:

1) Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselta tiedot valtion budjettitalouden virastojen talous- ja henkilöstöhallinnosta, matkahallinnosta, toiminnan suunnittelusta ja seurannasta sekä organisaatiorakenteesta;

2) Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskukselta tiedot yhteisestä perustietotekniikasta;

3) Digi- ja väestötietovirastolta tiedot hanke- ja projektihallinnasta;

4) Senaatti-konsernilta tiedot toimitilahallinnasta;

5) Hansel Oy:ltä tiedot hankintojen hallinnasta;

Voimassa oleva laki 2 c §

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei luovuteta. Edellä 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi välttämätön tieto sairaudesta, ammattitaudista tai työtapaturmasta aiheutuneen poissaolon kestosta voidaan kuitenkin luovuttaa. Tietoja käsiteltäessä on noudatettava asianmukaisia suojatoimia. Tiedot on pseudonymisoitava ennen niiden siirtämistä analysoitaviksi. Julkaistavat tulokset on anonymisoitava tai aggregoitava siten, että yksittäistä henkilöä ei tiedoista voi tunnistaa.

Ehdotus 2 c §

Valtiokonttori, yhteinen palveluntuottaja ja tiedot luovuttava viranomainen määrittävät yhteistyössä 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

Valtiokonttorilla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien rajoitusten estämättä 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi valtionapuviranomaisilta ja lain nojalla muita valtionavustuksia myöntäviltä välttämättömät tiedot valtionavustuksen hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta, käytöstä ja valvonnasta sekä palauttamisesta ja takaisinperinnästä.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5 ja 7 - 11 kohdan mukaisia tietoja ei kuitenkaan luovuteta.

Voimassa oleva laki 2 c §

Valtiokonttori on rekisterinpitäjä niiden tietojen osalta, jotka se on saanut 1 momentin nojalla. Valtiokonttori ja valtionapuviranomainen tai lain nojalla muu valtionavustuksia myöntävä ovat kuitenkin valtionavustuslain 32 c §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä niiden tietojen osalta, jotka Valtiokonttori on saanut lain 2 §:n 1 momentin 10 kohdassa säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Ehdotus 2 c §

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei luovuteta. Edellä 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi välttämätön tieto sairaudesta, ammattitaudista tai työtapaturmasta aiheutuneen poissaolon kestosta voidaan kuitenkin luovuttaa. Tietoja käsiteltäessä on noudatettava asianmukaisia suojatoimia. Tiedot on pseudonymisoitava ennen analysoinnin aloittamista.. Julkaistavat tulokset on anonymisoitava tai aggregoitava siten, että yksittäistä henkilöä ei tiedoista voi tunnistaa

Valtiokonttori on rekisterinpitäjä niiden tietojen osalta, jotka se on saanut 1 ja 3 momentin nojalla.

Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta *Ehdotus 2 d § (UUSI)*

Edellä 2 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamista varten Valtiokonttorilla on salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien rajoitusten estämättä oikeus pyynnöstä saada maksutta tunnistetietoineen välttämättömät asiakirjat ja tiedot: 1) – 15)

Edellä 1 momentissa tarkoitettua tietoa ei kuitenkaan tarvitse antaa, jos se on salassa pidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5, tai 7—11 kohdan perusteella.

Valtiokonttorin on ilmoitettava holhousviranomaiselle vajaavaltaiselle maksettavasta vähäistä suuremmasta korvauksesta jos korvaus käsittää muun suorituksen kuin kulujen tai elatuksen menetyksen korvaamisen. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluva korvaus maksetaan vajaavaltaiselle itselleen. Myös muu korvaus voidaan suorittaa vajaavaltaiselle itselleen, jos korvaus koskee hänen hallinnassaan ollutta omaisuutta tai hänellä muutoin on oikeus määrätä korvauksesta.

Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Voimassa oleva laki 4 §

Valtiokonttorilla on oikeus lainhuudatus- ja kiinnitysasioissa lähettää asiakirjat kirjeessä asianomaiselle oikeudelle tai tuomiokunnan tuomarille.

Ehdotus 4 §

Valtiokonttorin liikennevakuutuslain (460/2016) 29 §:n nojalla tekemään vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolain (434/2003) 7 a luvussa. Muutoksenhausta Valtiokonttorin päätökseen säädetään liikennevakuutuslain 29 §:n 2 momentissa.

Ehdotus 4 b §

- Valtiokonttori voi nimetä tarpeellista lääketieteen tai vahinkotarkastuksen asiantuntemusta edustavia ulkopuolisia asiantuntijoita ja tehdä hallintolain 3 §:ssä tarkoitettuja hallintosopimuksia yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa **asiantuntijalausunnon antamisesta korvaus- ja etuusasioiden valmistelua varten.**

- Valtiokonttori voi antaa salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten estämättä 1 momentissa tarkoitetuille yhteisöille ja henkilöille luvan saada säännöksessä tarkoitettujen tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömiä tietoja. Edellä 1 momentissa tarkoitetut asiantuntijatehtävien suorittajat **toimivat henkilötietojen käsittelijöinä rekisterinpitäjänä toimivan Valtiokonttorin lukuun.**

- **Asiantuntijana toimivaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).**

- Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ulkopuolisten asiantuntijoiden kutsumisesta ja heitä koskevista vaatimuksista. Ulkopuolisilla asiantuntijoilla on oikeus kohtuulliseen palkkioon ja matkakustannusten korvaukseen, joiden perusteet Valtiokonttori vahvistaa.

- Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (669/2008) 5 §

Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Voimassa oleva laki 5 §

Valtion ja kunnan sekä muun julkisyhteisön viranomaiset ovat velvolliset kukin toimivaltansa rajoissa antamaan valtiokonttorille sen pyytämää virka-apua.

Ehdotus 5 §

Valtion, kunnan, kuntayhtymän, hyvinvointialueen, hyvinvointiyhtymän sekä muun julkisyhteisön viranomaiset ovat velvolliset kukin toimivaltansa rajoissa antamaan Valtiokonttorille sen pyytämää virka-apua Valtiokonttorin valtion lainojen, takausten, takuiden ja korkotukien hallinnointiin ja valvontaan liittyvissä tehtävissä sekä valtion vahingonkorvaus-, etuus- maksuvapautus- ja jäämistöoikeudellisten asioiden hoitamiseen liittyvissä tehtävissä.

Tämän lisäksi ehdotetaan muutettavaksi

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (TEM)

Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (TEM)

Rikosvahinkolaki (OM)

Laki valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta

Laki tapaturmavirastosta annetun lain kumoamisesta (STM)

Laki tulotietojärjestelmästä (VM1)

Kiitos!